

NÕUKOGU DIREKTIIV 2014/87/EURATOM,**8. juuli 2014,****millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 31 ja 32,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut, mis on koostatud pärast arvamuse saamist eksperdirühmalt, kelle teadus- ja tehnikakomitee on määranud liikmesriikide teadusekspertide hulgast,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽¹⁾,võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu direktiiviga 2013/59/Euratom ⁽³⁾ kehtestatakse ühtsed põhilised ohutusnormid kutse-, meditsiini- ja elanikukiiritust saavate isikute tervise kaitseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.
- (2) Nõukogu direktiivis 2009/71/Euratom ⁽⁴⁾ on seatud liikmesriikidele kohustus kehtestada tuumaohutuse siseriiklik raamistik ja tagada selle toimimine. Nimetatud direktiivis arvestatakse nõudeid, mis on sätestatud peamises rahvusvahelises õigusaktis tuumaohutuse kohta, nimelt tuumaohutuse konventsioonis, ⁽⁵⁾ ning samuti Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) ohutuse põhialustes ⁽⁶⁾.
- (3) Nõukogu direktiivis 2011/70/Euratom ⁽⁷⁾ on seatud liikmesriikidele kohustus luua kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklik raamistik ja tagada selle toimimine.
- (4) Nõukogu 8. mai 2007. aasta järeldustes tuumaohutuse ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise kohta on rõhutatud, et „tuumahutuse eest vastutavad riigid ning vastavaid meetmeid võetakse vajaduse korral ELi raamistikus. Ohutusmeetmete ning tuumaseadmete järelevalve üle otsustamine on eranditult käitajate ja riigiasutuste pädevuses”.
- (5) Fukushima tuumaavarii Jaapanis 2011. aastal viis ülemaailmselt tähelepanu uuesti meetmetele, mis on vajalikud riski miinimumini viimiseks ja tuumaohutuse kõrgeima taseme tagamiseks. Vastavalt 24.–25. märtsil 2011. aasta märtsis toimunud Euroopa Ülemkogu järeldustele viisid siseriiklikud pädevad reguleerivad asutused koos komisjoni otsusega 2007/530/Euratom ⁽⁸⁾ moodustatud tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa töörühma (ENSREG) raames läbi ulatusliku kogu ühendust haarava tuumaelektrijaamade ohutuse ja vastupidavuse hindamise (edaspidi „vastupidavushindamine”). Hindamine tõi välja mitu soovitud, mida võiks kasutada osavõtivate riikide ohutusmeetmete ja tööstuslike tavade parandamiseks.

⁽¹⁾ 2. aprilli 2014. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽²⁾ ELT C 341, 21.11.2013, lk 92.

⁽³⁾ Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1).

⁽⁴⁾ Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18).

⁽⁵⁾ Komisjoni 16. novembri 1999. aasta otsus 1999/819/Euratom Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ühinemise kohta 1994. aasta tuumaohutuse konventsiooniga (EÜT L 318, 11.12.1999, lk 20).

⁽⁶⁾ IAEA ohutuse põhialused: ohutuse aluspõhimõtted, IAEA Safety Standard Series nr SF-1 (2006).

⁽⁷⁾ Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48).

⁽⁸⁾ Komisjoni 17. juuli 2007. aasta otsus 2007/530/Euratom, millega moodustatakse tuumaohutuse ja tuumajäätmete käitlemise kõrgetasemeline Euroopa töörühm (ELT L 195, 27.7.2007, lk 44).

Lisaks palus Euroopa Ülemkogu komisjonil vaadata vastavalt vajadusele läbi olemasolev tuumaseadmete ohutuse alane õiguslik ja reguleeriv raamistik ning soovitada, milliseid parandusi tuleks teha. Veel rõhutas Euroopa Ülemkogu, et liidus tuleks rakendada rangeimaid tuumaohutuse standardeid ja neid pidevalt täiustada.

- (6) Ühenduse tuumaohutuse õigusraamistiku põhinõue on sellise tugeva pädeva reguleeriva asutuse olemasolu, kellel on tegelik sõltumatus teha regulatiivseid otsuseid. On äärmiselt oluline, et see pädev reguleeriv asutus saaks rakendada oma volitusi erapooletult, läbipaistvalt ja vabana igasugusest põhjendamatu mõjust reguleerivate otsuste tegemisel, et tagada tuumaohutuse kõrgeim tase. Tuumaohtusalased reguleerivad otsused ja jõustamismeetmed peaksid põhinema objektiivsetel ohutusega seotud tehnilistel kaalutlustel ning need tuleks kehtestada põhjendamatu välismõjuta, mis võiks kahjustada ohutust, nagu muutuvate poliitiliste, majanduslike või ühiskondlike tingimustega seotud põhjendamatu mõju.

Direktiivi 2009/71/Euratom sätteid pädeva reguleeriva asutuse funktsioonide eraldamise kohta tuleks tugevdada, et tagada reguleerivate asutuste tegelik sõltumatus põhjendamatu mõjust reguleerivate otsuste tegemisel ja neile pandud ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks vajalike vahendite ja pädevuse olemasolu. Eelkõige peaks reguleerival asutusel olema piisavad õiguslikud volitused, piisav personal ja piisavad rahalised vahendid talle määratud kohustuste nõuetekohaseks täitmiseks.

Tugevdatud nõuded ei tohiks aga piirata vajaduse korral tihedat koostööd teiste asjaomaste riiklike asutustega ega liikmesriikide poliitiliste üldsuumiste järgimist.

- (7) Regulatiivses otsustamisprotsessis tuleks arvestada pädevusi ja eksperditeadmisi, mida võivad anda tehnilist tuge pakkuvad organisatsioonid. Need eksperditeadmised peaksid põhinema kaasaegsetel teaduse ja tehnika alastel andmetel, mis pärinevad muu hulgas töökogemustest ja ohutusega seotud uuringutest, teadmushaldusel ja piisavatel tehnilistel vahenditel.
- (8) Kooskõlas IAEA üldiste ohutusnõuete 1. osaga tuleks austada nii liikmesriikide rolli tuumaohutuse raamistiku kehtestamisel kui ka reguleeriva asutuse rolli kõnealuse raamistiku rakendamisel.
- (9) Arvestades tuumatööstuse eripära ning vajalike teadmiste ja pädevusega personali vähesust, mistõttu võib tuumatööstusesse tööle sattuda juhtivtöötajaid reguleerivatest asutustest ja vastupidi, tuleks pöörata erilist tähelepanu huvide konflikti ärahoidmisele. Lisaks sellele tuleks tagada, et ei esineks huvide konflikti selliste asutuste puhul, kes pakuvad pädevale reguleerivale asutusele nõu või teenuseid.
- (10) Tuumaavariid tagajärjed võivad ületada riigipiire, sellepärast tuleks toetada tihedat koostööd, koordineerimist ja teabevahetust tuumaseadme lähedal asuvate liikmesriikide pädevate reguleerivate asutuste vahel, sõltumata sellest, kas nendes liikmesriikides käitatakse tuumaseadmeid. Sellega seoses peaksid liikmesriigid tagama, et oleks kehtestatud asjakohane kord sellise koostöö edendamiseks piiriülese mõjuga tuumaohutuse küsimustes.
- (11) Tagamaks, et omandatakse vajalikud oskused ning saavutatakse ja säilitatakse pädevuse piisav tase, peaksid kõik asjaosalised hoolitsema selle eest, et kõik töötajad, kelle ülesanded on seotud tuumaseadmete tuumaohutusega ja kohapeal hädaolukorraks valmisoleku ja hädaolukorras tegutsemise meetmetega, täiendaksid pidevalt oma teadmisi. Seda saab saavutada koolitusprogrammide ja -kavade väljatöötamise, korrapärase läbivaatamise ja ajakohastamisega ning koolituseks vajalike eelarveeraldiste olemasoluga.
- (12) Veel üks Fukushima tuumaavariist saadud oluline õppetund on tuumaohutuse küsimustes läbipaistvuse suurendamise tähtsus. Läbipaistvus on tähtis vahend ka selleks, et edendada sõltumatust regulatiivsete otsuste tegemisel. Seega tuleks direktiivi 2009/71/Euratom praegusi üldsuse teavitamist käsitlevaid sätteid täpsustada selles osas, millist liiki teavet tuleks anda. Lisaks tuleks üldsusele anda kooskõlas tuumaohutuse siseriikliku raamistikuga võimalus osaleda tuumaseadmetega seotud otsuste tegemise protsessi asjakohastes etappides, võttes arvesse erinevaid riiklike süsteeme. Lubade andmisega seotud otsuste tegemise vastutus jääb riiklikele pädevatele asutustele.

- (13) Käesoleva direktiivi läbipaistvuse nõuded täiendavad kehtivaid Euratomi õigusakte. Nõukogu otsusega 87/600/Euratom⁽¹⁾ kohustatakse liikmesriike teavitama komisjoni ja teisi liikmesriike ning esitama neile teavet nende territooriumil tekkinud kiirgushädaolukorra puhul, kusjuures direktiivi 2013/59/Euratom kohaselt tuleb liikmesriikidel teavitada üldsust tervisekaitsemeetmetest ja -toimingutest, mida tuleb teha kiirgushädaolukorras, ning anda elanikkonnale, keda hädaolukord tõenäoliselt mõjutab, korrapäraselt ajakohastatud teavet.
- (14) Tuumaohutuse konventsiooni osalised kinnitasid kuuendal läbivaatamiskohtumisel oma seotust Fukushima avariid järel toimunud teise erakorralise kohtumise järeldustega. Eelkõige rõhutasid nad, et „tuumaelektrijaamu tuleks kavandada, ehitada ja käitada nii, et peetakse silmas avariide ärahoidmist ning avariid korral selle mõju leevendamist ja rajatisest väljapoole ulatuva saaste ärahoidmist”, ning „reguleerivad asutused peaksid tagama, et nimetatud eesmärgi kohaldatakse asjakohaste ohutuse parandamise võimaluste kindlakstegemiseks ja rakendamiseks olemasolevates elektrijaamades”.
- (15) Pidades silmas IAEA sätete abil ja Lääne-Euroopa tuumaohutust reguleerivate asutuste ühenduse (edaspidi „WENRA”) poolt saavutatud tehnilisi edusamme ja reageerides vastupidavushindamistest ja Fukushima tuumaavariid uurimisest saadud õppetundidele, tuleks direktiivi 2009/71/Euratom muuta, et lisada sellesse ühenduse tuumaohutuse kõrgetasemeline eesmärk, mis hõlmab kõiki olulusringi etappe (tuumaseadme asukoha valik, tuumaseadme kavandamine, ehitamine, kasutuselevõtmine, käitamine, tegevuse lõpetamine). Eelkõige on selle eesmärgi jaoks tarvis tõhustada märkimisväärselt ohutust uute reaktorite kavandamisel, mille puhul tuleks kasutada viimaseid teadmisi ja tehnoloogiat, võttes arvesse uusimaid rahvusvahelisi ohutusnõudeid.
- (16) Kõnealused eesmärgid tuleks eelkõige saavutada tuumaohutuse hindamiste kaudu, mis kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Neid peaks pädeva riikliku reguleeriva asutuse kontrolli all tegema loa omajad ning neid võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL⁽²⁾ kohaselt kasutada suure avariid ohu hindamiseks, tingimusel et käesoleva direktiivi nõuded on täidetud.
- (17) Tuumaseadme ohutuse seisukohast on väga tähtis mitmekordse kaitse põhimõte ning see on tuumaohutuse kõrgetasemeliste eesmärkide rakendamise aluseks. Rahvusvaheliste standardite ja suunistega ning WENRA poolt tunnustatavate mitmekordse kaitse põhimõtete kohaldamine tagab, et ohutusmeetmetele kohaldatakse mõistliku teostatavuse korral mitme sõltumatu tasandi eeskirju, et tõrke korral see avastataks, kompenseeritaks või parandataks asjakohaste meetmete abil. Iga tasandi toimivus on mitmekordse kaitse põhimõtte oluline aspekt avariide ärahoidmiseks ja võimalike tagajärgede leevendamiseks nende tekkimise korral. Mitmekordne kaitse on tavaliselt jagatud viieks tasandiks. Kui ühel tasandil ilmneb tõrge, rakendub järgmine tasand. Esimese kaitsetasandi eesmärk on hoida ära väärtalitlust ja süsteemi tõrkeid. Kui esimese tasandi kaitse ebaõnnestub, võetakse väärtalitlus kontrolli alla või tuvastatakse tõrked teisel kaitsetasandil. Kui teise tasandi kaitse peaks ebaõnnestuma, tagab kolmas tasand, et konkreetsete ohutussüsteemide ja muude ohutusosalaste omaduste abil täidetakse täiendavaid ohutusfunktsioone. Kui kolmanda tasandi kaitse peaks ebaõnnestuma, piirab neljas tasand avariid kulgu avariid ohjamise teel, et hoida ära või leevendada raske avariid tingimusi, mil radioaktiivne materjal pihkub rajatisest välja. Viimane eesmärk (viies kaitsetasand) on materjali märkimisväärse pihkumise radioloogiliste tagajärgede leevendamine, reageerides hädaolukorrale väljaspool rajatist.
- (18) Koos mitmekordse kaitsega loetakse tõhusat tuumaohutuskultuuri põhjanevaks teguriks tuumaohutuse kõrge taseme saavutamisel ja selle pideval parandamisel. Tõhusa tuumaohutuskultuuri näitajate hulka kuuluvad eelkõige: asutuse iga tasandi töötajate ja juhtkonna pühendumus tuumaohutusele ja selle pidevale parandamisele; iga tasandi töötajate võimekuse edendamine suhtuda kriitiliselt asjakohaste ohutuspõhimõtete ja -toimingute täitmisesse, et parandada pidevalt tuumaohutust; töötajate võime teatada õigel ajal ohutusprobleemidest; töö käigus saadud kogemuste kindlakstegemine ning süstemaatiline teatamine normaalsete töötingimuste või avariid ohjeldamise korraga seotud kõrvalekaldumistest, mis võivad mõjutada tuumaohutust. Olulised elemendid, mis aitavad saavutada tugevat tuumaohutust, hõlmavad eelkõige tõhusaid juhtimissüsteeme, asjakohast haridust ja koolitust ning loa omaja meetmeid ohutuse seisukohast oluliste sisemiste ja väliste töökogemuste registreerimiseks, hindamiseks ja dokumenteerimiseks ning tõstatatud probleemide tõhusaks lahendamiseks.

⁽¹⁾ Nõukogu 14. detsembri 1987. aasta otsus 87/600/Euratom ühenduse operatiivse teabevahetuse korra kohta kiirgushädaolukorra puhul (EÜTL 371, 30.12.1987, lk 76).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELTL 26, 28.1.2012, lk 1).

- (19) Kui käesolevas direktiivis kasutatakse väljendit „mõistlikult teostatav”, tuleks seda kohaldada kooskõlas kindlaks määratud mõistetega, eelkõige WENRA ja IAEA mõistetega.
- (20) Pärast Three Mile Islandi ja Tšernobõli tuumaavariid on Fukushima tuumaavarii taas näidanud, kui tähtis on kaitsekest, mis on viimane tõke inimeste ja keskkonna kaitseks avarii korral tekkiva radioaktiivse pihkumise eest. Seepärast peaks uue tuuma- või uurimisreaktori loa taotleja näitama, et kavandi kohaselt reaktori südamikus tekkiva rikke korral selle mõju kaitsekestast väljapoole ei pääse, st loa taotleja peaks tõestama, et ulatuslik või lubamatu radioaktiivse aine väljumine kaitsekestast on äärmiselt ebatõenäoline, ning ta peaks olema võimeline näitama suure usaldusväärsusega, et sellist radioaktiivse aine väljumist ei juhtu.
- (21) Avariide ärahoidmiseks ja leevendamiseks tuleks nõuda konkreetsemat avarii ohjamise ja hädaolukorra kohapealse lahendamise korda. Need peaksid vastama direktiivi 2013/59/Euratom asjakohastele sätetele ega tohiks nende kohaldamist piirata. Loa omaja peaks nägema ette menetlused, suunised ja korra, mida rakendatakse avarii, sealhulgas raske avarii korral, mis võib juhtuda kõigis töörežiimides, sealhulgas täisvõimsusel töös, seiskamine ja vahepealsed seisundid, tagades järjekindluse ja järjepidevuse kõigi selliste menetluste ja kordade vahel ning tagades, et neid täidetakse, vaadatakse läbi ja ajakohastatakse. Kõnealustes kordades tuleks ette näha ka piisava personali, varustuse ja muude vajalike vahendite olemasolu. Ette tuleks näha vajalik organisatsiooniline struktuur, kus oleks selge ülesannete jaotus, ning reageerivate üksuste tegevuse koordineerimine.
- (22) Vastupidavushindamised on näidanud, et kõikide tuumaohutuse eest vastutavate asjaosaliste tõhusatel koostöö- ja koordineerimismehhanismidel on otsustav tähtsus. Vastastikused hindamised on osutunud heaks vahendiks usalduse loomisel, et omandada kogemusi ja neid vahetada ning tagada rangete tuumaohutuse standardite järgimine.
- (23) Liikmesriikidevaheline tuumaohutusala koostöö on hästi välja kujunenud ja võib anda lisaväärtust seoses tuumaohutuse, läbipaistvuse ja avatusega sidusrühmade suhtes Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil.

Liikmesriigid peaksid oma pädevate reguleerivate asutuste kaudu, kasutades asjakohasel viisil ära ENSREGi ja tuginedes WENRA eksperditeadmistele, määrama iga kuue aasta tagant kindlaks oma tuumaseadmete tuumaohutusega seotud konkreetset ühist tehnilist teemat puudutavate vastastikuste hindamiste meetodika, tingimused ja ajakava. Käsitlevat konkreetne ühine tehniline teema tuleks teha kindlaks WENRA ohutuse viitetasemete seast või töökogemusega seotud tagasiside, vahejuhtumite ja avariide ning tehnika ja teaduse arengu alusel. Liikmesriigid peaksid läbi viima riikliku enesehindamise ja tegema korraldusi selleks, et teiste liikmesriikide pädevad reguleerivad asutused hindaksid ühiselt vastastikku nende riiklikku enesehindamist.

Kõnealuste vastastikuste hindamiste järelduste kohta tuleks koostada aruanded. Kõnealuseid vastastikuste hindamiste aruandeid arvestades peaksid liikmesriigid koostama riiklikud tegevuskavad, et võtta meetmeid kõigi asjakohaste järelduste ja nende enda riikliku hindamise suhtes. Vastastikuse hindamise aruanded peaksid olema aluseks ka kogu liitu hõlmava temaatilise vastastikuse hindamise tulemusi käsitlevatele koondaruannetele, mille valmistavad ühiselt ette liikmesriikide reguleerivad asutused. Koondaruande eesmärk ei peaks olema anda hinnat tuumaseadmete ohutusele, vaid keskenduda temaatilise vastastikuse hindamise protsessile ja tehnilistele tulemustele, et sellest saadud kogemusi oleks võimalik jagada.

Vastastikuse hindamise puhul peaks valitsema vastastikune usaldus ja seetõttu oleks komisjonil asjakohane teavitada liikmesriike teostatavuse korral sellest, kui ta kavatseb kasutada vastastikuse hindamise aruannete tulemusi oma poliitikadokumentides.

- (24) Liikmesriikide kohustus teatada käesoleva direktiivi rakendamise ja komisjoni kohustus koostada riiklike aruannete põhjal aruanne peaks andma võimaluse teha kokkuvõtte käesoleva direktiivi rakendamise erinevatest aspektidest ja selle tõhususest ning neid hinnata. Rahvusvahelisel tasandil on mitmeid asjakohaseid aruandekohustusi, nagu kohustus koostada tuumaohutuse konventsiooni aruandeid, ning nende tulemusi võib kasutada käesoleva direktiivi rakendamise hindamiseks. Lisaks tuleks käesoleva direktiiviga kehtestada täiendavad aruandlusnõuded seoses tuumaseadmete temaatiliste vastastikuste hindamiste tulemustega. Eesmärgiga lihtsustada õigusakte ja vähendada halduskoormust tuleks liikmesriikide aruandekohustust seega vähendada nii seoses aruannete esitamise sageduse kui ka aruannete sisuga.
- (25) Kooskõlas ohutaset arvestava lähenemisviisiga sõltub käesoleva direktiivi sätete rakendamine teatavas liikmesriigis paiknevate tuumaseadmete tüübist. Seega peaksid liikmesriigid võtma nende sätete rakendamisel oma õigusaktides arvesse oma kavandatavatest või käitatavatest tuumaseadmetest tuleneva ohu võimalikku suurust ja laadi. Eelkõige peaks ohutaset arvestav lähenemisviis puudutama selliseid liikmesriike, kus on tuumajäätmete ja radioaktiivsete

materjalide kogus väike, nt kui tegemist on väikeste uurimisreaktoritega, kus tõsise avarii korral ei teki tagajärgi, mille ulatus oleks võrreldav tuumaelektrijaamades tekkiva avarii tagajärgedega.

- (26) Käesoleva direktiivi sätteid, mis on oma olemuselt seotud tuumaseadmete olemasoluga, nimelt loa omaja kohustustega seotud sätteid, uusi tuumaseadmete konkreetseid nõudeid ja kohapealse hädaolukorras valmisoleku ja tegutsemise sätteid ei tuleks kohaldada selliste liikmesriikide suhtes, kus ei ole tuumaseadmeid. Käesoleva direktiivi sätteid tuleks üle võtta ja rakendada proportsionaalselt vastavalt iga riigi oludele ja võttes arvesse asjaolu, et nimetatud liikmesriikides ei ole tuumaseadmeid, kuid tagades, et valitsus või pädevad asutused osutaksid tuumaohutusele asjakohast tähelepanu.
- (27) Vastavalt direktiivile 2009/71/Euratom peavad liikmesriigid kehtestama tuumaseadmete tuumaohutuse siseriikliku õigusliku, reguleeriva ja korraldusliku raamistiku ja tagama selle toimimise. Liikmesriikide pädevusse jääb selle otsustamine, kuidas siseriiklik raamistik vastu võetakse ning millise vahendi abil seda kohaldatakse.
- (28) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid lisama põhjendatud juhtudel ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (29) Direktiivi 2009/71/Euratom tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2009/71/Euratom muudetakse järgmiselt.

- 1) 1. peatüki pealkiri asendatakse järgmisega:

„EESMÄRGID, KOHALDAMISALA JA MÕISTED”.

- 2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

- a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi tsiviilotstarbeliste tuumaseadmete suhtes, milleks on nõutav luba.”;

- b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Käesoleva direktiiviga täiendatakse asutamislepingu artiklis 30 osutatud tuumaseadmete tuumaohutuse põhistandardeid, piiramata ühenduse selliste kehtivate õigusaktide kohaldamist, mille eesmärk on kaitsta töötajate ja muu elanikkonna tervist ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest, eriti nõukogu direktiivi 2013/59/Euratom (*) kohaldamist.

(*) Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1).”

- 3) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

- a) punkti 1 alapunkt a asendatakse järgmisega:

„a) tuumaelektrijaam, rikastuskäitis, tuumakütuse valmistamise tehas, übertöötamiskäitis, uurimisreaktor, rajatis kasutatud kütuse ladustamiseks ning”;

- b) lisatakse järgmised punktid:

„6) „avarii” — ettekatsetamata sündmus, mille tagajärjed või võimalikud tagajärjed on kiirguskaitse või tuumaohutuse seisukohast märkimisväärsed;

7) „vahejuhtum” — ettekatsetamata sündmus, mille tagajärjed või võimalikud tagajärjed ei ole kaitse või tuumaohutuse seisukohast tähtsusetud;

- 8) „väärталitus” — normaalsest talitlusest kõrvale kalduv käitamisprotsess, mis toimub eeldatavasti vähemalt ühe korra rajatise kasutusaja jooksul, kuid mis ei põhjusta seoses asjakohaste projekteerimistingimustega märkimisväärset kahju ohutuse seisukohast tähtsatele osadele ega too kaasa avariilukorda;
  - 9) „projekteerimistingimused” — tingimused ja sündmused, mida tuleb tuumaseadme projekteerimisel, sealhulgas ajakohastamisel, sõnaselgelt arvesse võtta vastavalt kehtestatud kriteeriumidele, et ohutussüsteemide kavapärase töö korral tuleks seade selliste tingimuste ja sündmustega toime, ületamata lubatud piirnorme;
  - 10) „projekteerimisel arvessevõetav avari” — avariilukord, millega toimetulekuks on tuumaseade kooskõlas kehtestatud projekteerimistingimustega projekteeritud ja mille korral kütusega (kui see on asjakohane) ja radioaktiivse pihkumiseiga seotud kahjustused jäävad normi piiresse;
  - 11) „rasked tingimused” — tingimused, mis on projekteerimisel arvesse võetava avariiga seotud tingimustest raskemad; selliseid tingimusi võivad põhjustada mitu üheaegset riket, nagu ohutussüsteemi kõigi liinide täielik kadu, või äärmiselt ebatõenäoline sündmus.”
- 4) 2. peatükis lisatakse pärast pealkirja „KOHUSTUSED” järgmine pealkiri:

„1. JAGU

Üldised kohustused”.

- 5) Artikli 4 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid kehtestavad tuumaseadmete ohutuse tagamiseks siseriikliku õigusliku, reguleeriva ja organisatsioonilise raamistiku (edaspidi „siseriiklik raamistik”). Siseriiklikus raamistikus sätestatakse eelkõige:

- a) vastutuse jagunemine asjaomaste riiklike asutuste vahel ja nende tegevuse koordineerimine;
- b) riiklikud tuumaohutuse nõuded, mis hõlmavad tuumaseadmete olelusringi kõiki etappe;
- c) tuumaseadmetele lubade andmise süsteem ja tuumaseadmete loata käitamise keelamise süsteem;
- d) süsteem tuumaohutuse regulatiivseks kontrollimiseks, mida teeb pädev reguleeriv asutus;
- e) tõhusad ja proportsionaalsed jõustamismeetmed, sealhulgas asjakohasel juhul parandusmeetmed või tuumaseadme käitamise peatamine ja loa muutmine või kehtetuks tunnistamine.

Liikmesriikide pädevuses on selle otsustamine, kuidas punktis b osutatud riiklikud tuumaohutusnõuded vastu võetakse ning millise õigusakti abil neid kohaldatakse.”

- 6) Artikli 5 lõiked 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad pädeva reguleeriva asutuse tegeliku sõltumatuse põhjendamatust mõjust reguleerivate otsuste tegemisel. Sel eesmärgil tagavad liikmesriigid, et siseriikliku raamistikuga nõutakse, et pädev reguleeriv asutus:

- a) on funktsionaalselt eraldatud igast muust asutusest või organisatsioonist, mis tegeleb tuumaenergia edendamise või kasutamisega, ja oma reguleerivate ülesannete täitmisel ei küsi ega võta vastu juhiseid üheltki selliselt asutselt või organisatsioonilt;
- b) teeb reguleerivaid otsuseid kindlate ja läbipaistvate tuumaohutusega seotud nõuete alusel;
- c) saab sihtotstarbelisi ja asjakohaseid eelarveeraldise, mis võimaldavad siseriiklikus raamistikus kindlaks määratud reguleerivate ülesannete täitmist, ning vastutab eraldatud eelarve kasutamise eest;
- d) peab tööl vajalikku arvu töötajaid, kellel on nende kohustuste täitmiseks vajalikud ettevalmistus, kogemused ja teadmised. Asutus võib kasutada oma reguleerivate ülesannete toetamiseks väliseid teaduslikke ja tehnilisi vahendeid ning eksperte;

- e) kehtestab menetlused huvide konfliktide ärahoidmiseks ja lahendamiseks;
- f) annab tuumaohutusega seotud teavet, ilma et selleks oleks vajalik ühegi muu asutuse või organisatsiooni nõusolek, tingimusel et sellega ei kahjustata teisi ülekaalukaid huve (näiteks julgeolekut), mida on tunnustatud asjakohaste õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentidega.
3. Liikmesriigid tagavad, et pädeval reguleerival asutusel on volitused, mis on vajalikud artikli 4 lõikes 1 kirjeldatud siseriikliku raamistiku kohaste kohustuste täitmiseks. Sel eesmärgil tagavad liikmesriigid, et siseriikliku raamistikuga antakse pädevatele reguleerivatele asutustele järgmised peamised reguleerivad ülesanded:
- a) teha ettepanekuid riiklike tuumaohutuse nõuete kohta, määrata need kindlaks või osaleda nende kindlaksmääramises;
- b) nõuda, et loa omaja täidaks riiklikke tuumaohutuse nõudeid ja asjaomase loaga kehtestatud tingimusi ning tõendaks nende täitmist;
- c) kontrollida selliste nõuete ja tingimuste täitmist, kasutades selleks reguleerivaid hindamisi ja kontrollkäike;
- d) teha ettepanekuid tõhusate ja proportsionaalsete jõustamismeetmete võtmiseks või viia neid täide.”

7) Artiklid 6, 7 ja 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6

Loa omajad

Liikmesriigid tagavad, et siseriikliku raamistikuga nõutakse järgmist:

- a) esmavastutus tuumaseadme tuumaohutuse eest on loa omajal. Nimetatud vastutust ei saa delegeerida ning see hõlmab vastutust töövõtjate ja alltöövõtjate tegevuse eest, mis võib mõjutada tuumaseadme tuumaohutust;
- b) loa taotlemisel peab taotleja tõendama tuumaohutust. Tõendamise üksikasjalikkus ja ulatus peab olema vastavuses tuumaseadmele ja selle asukohale vastavate võimalike ohtude ulatuse ja laadiga;
- c) loa omaja peab korrapäraselt hindama, kontrollima ja mõistlikult teostataval määral pidevalt täiustama oma tuumaseadmete tuumaohutust, tehes seda süstemaatiliselt ja kontrollitaval viisil. See hõlmab selle kontrollimist, kas kohaldatakse meetmeid avariide ärahoidmiseks ja nende tagajärgede leevendamiseks, sealhulgas mitmekordse kaitse meetmete rakendamise kontrollimist;
- d) loa omaja kehtestab juhtimissüsteemid, milles tuumaohutusele omistatakse asjakohane prioriteet, ja rakendab neid;
- e) loa omaja näeb ette asjakohased kohapealsed avariiprotseduurid ja vastava korra, sealhulgas raskete avariide ohjeldamise suunised või võrdväärse korra, et reageerida tõhusalt avariidele nende tagajärgede ärahoidmiseks või leevendamiseks. Nimetatud protseduurid eelkõige:
- i) on kooskõlas muu töökorraga ja neid harjutatakse korrapäraselt teostatavuse kontrollimiseks;
- ii) on seotud avariide ja raskete avariidega, mis võivad juhtuda kõigi töörežiimide juures ja mis hõlmavad või mõjutavad korraga mitut üksust;
- iii) näevad ette välise abi saamise korra;
- iv) vaadatakse perioodiliselt läbi ja neid ajakohastatakse korrapäraselt, võttes arvesse harjutustel saadud kogemusi ning avariidest saadud õppetunde;
- f) loa omaja näeb ette ja valdab rahalisi vahendeid ja inimressursse, kellel on tuumaseadme tuumaohutusega seotud kohustuste täitmiseks vajalik asjakohane ettevalmistus ja pädevus. Loa omaja tagab samuti, et tema vastutusel olevatel töövõtjatel ja alltöövõtjatel, kelle tegevus võib mõjutada tuumaseadme tuumaohutust, on olemas nende kohustuste täitmiseks asjakohase ettevalmistuse ja pädevusega vajalik inimressurs.

*Artikkel 7***Tuumaohutusosalased eksperditeadmised ja oskused**

Liikmesriigid tagavad, et siseriikliku raamistikuga nõutakse kõigilt asjaosalistelt, et neil oleks haridus- ja koolituskord oma töötajatele, kes vastutavad tuumaseadmete tuumaohutuse eest, et nad saaksid, säilitaksid ja arendaksid edasi eksperditeadmisi ja oskusi seoses tuumaohutuse ja valmisolekuga kohapealseks hädaolukorraks.

*Artikkel 8***Läbipaistvus**

1. Liikmesriigid tagavad, et tuumaseadmete tuumaohutuse ja selle reguleerimise kohta antakse vajalikku teavet töötajatele ja elanikkonnale, pöörates eriti tähelepanu kohalikele asutustele, elanikele ja sidusrühmadele tuumaseadmete läheduses. Nimetatud kohustus hõlmab seda, et pädev reguleeriv asutus ja loa omajad annavad oma pädevusvaldkondades ja oma kommunikatsioonipoliitika raames:

- a) tuumaseadmete normaalsetest töötingimustest teavet töötajatele ja üldsusele ning
- b) vahejuhtumite ja avariide korral kiiresti teavet töötajatele ja üldsusele ning tuumaseadme läheduses olevate muude liikmesriikide pädevatele reguleerivatele asutustele.

2. Teave tehakse üldsusele kättesaadavaks vastavalt asjakohastele õigusaktidele ja rahvusvaheliste instrumentidele, tingimusel et sellega ei kahjustata teisi ülekaalukaid huve (näiteks julgeolekut), mida on tunnustatud asjaomaste õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentidega.

3. Liikmesriigid tagavad ilma artikli 5 lõike 2 kohaldamist mõjutamata, et pädev reguleeriv asutus teeb tuumaseadme läheduses olevate muude liikmesriikide pädevate reguleerivate asutustega vastavalt vajadusele tuumaseadmete tuumaohutusega seotud koostööd, muu hulgas vahetades ja/või jagades teavet.

4. Liikmesriigid tagavad, et üldsusele antakse asjakohaste õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentide kohaselt asjakohane võimalus osaleda tõhusalt tuumaseadmete lubade andmise otsustamise protsessis.”

- 8) Artikli 8 järele lisatakse järgmine jagu:

„2. JAGU

Erikohustused*Artikkel 8a***Tuumaseadmete tuumaohutuse eesmärk**

1. Liikmesriigid tagavad, et siseriikliku tuumaohutuse raamistikuga nõutakse, et tuumaseadmete asukohad valitakse, tuumaseadmed projekteeritakse, ehitatakse, võetakse kasutusele, neid käitatakse ja nende tegevus lõpetatakse eesmärgiga hoida ära avarisiid ning avarii korral leevendada selle tagajärgi ja ära hoida:

- a) varajast radioaktiivset pihkumist, mis nõuaks erakorraliste meetmete võtmist väljaspool tuumaseadme asukohta, kuid mille rakendamiseks ei ole piisavalt aega;
- b) ulatuslikku radioaktiivset pihkumist, mis nõuaks selliste meetmete võtmist, mida ei ole võimalik ajas ega ruumis piirata.

2. Liikmesriigid tagavad, et siseriikliku raamistikuga nõutakse, et lõikes 1 sätestatud eesmärki:

- a) kohaldatakse tuumaseadmete suhtes, mille ehitusluba antakse esmakordselt pärast 14. augusti 2014;
- b) kasutatakse alusena olemasolevate tuumaseadmete mõistlikult teostatava ohutuse parandamise õigeaegseks rakendamiseks, muu hulgas artikli 8c punktis b kindlaks määratud korrapärase ohutusülevaatuses raames.

*Artikkel 8b***Tuumaseadmete tuumaohutuse eesmärgi rakendamine**

1. Selleks et saavutada artiklis 8a sätestatud tuumaohutuse eesmärk, tagavad liikmesriigid, et siseriikliku raamistikuga nõutakse, et kui kohaldatakse mitmekordset kaitset, siis tehakse seda selleks, et tagada:

- a) äärmuslike väliste looduslike ohtude ja ettekatsemata inimtegevusest põhjustatud ohtude mõju minimeerimine;
- b) väärtalitluse ja rikete ärahoidmine;
- c) väärtalitluse kontrollimine ja rikete avastamine;
- d) projekteerimistingimustele vastavate avariide kontrollimine;
- e) raskete tingimuste kontrollimine, sealhulgas avariide arenemise vältimine ja raskete avariide tagajärgede leevendamine;
- f) artikli 8d lõike 1 kohaste organisatsiooniliste struktuuride olemasolu.

2. Artiklis 8a sätestatud tuumaohutuse eesmärgi saavutamiseks tagavad liikmesriigid, et siseriikliku raamistikuga nõutakse, et pädev reguleeriv asutus ja loa omaja võtavad meetmeid tõhusa tuumaohutuskultuuri edendamiseks ja tõhustamiseks. Nimetatud meetmed käsitlevad eelkõige:

- a) juhtimissüsteeme, milles omistatakse tuumaohutusele asjakohane prioriteet ning edendatakse töötajate ja juhtkonna kõigil tasanditel võimet suhtuda kriitiliselt asjakohaste ohutuspehõhimõtete ja -toimingute tõhusasse täitmisse ning võimet teatada õigel ajal ohutusprobleemidest kooskõlas artikli 6 punktiga d;
- b) loa omaja korda ohutuse seisukohast oluliste sisemiste ja väliste töökogemuste registreerimiseks, hindamiseks ja dokumenteerimiseks;
- c) loa omaja kohustust teatada pädevale reguleerivale asutusele sündmustest, millel on võimalik mõju tuumaohutusele, ning
- d) artikli 7 kohast haridus- ja koolituskorda.

*Artikkel 8c***Algne hindamine ja korrapärased ohutusülevaatused**

Liikmesriigid tagavad, et siseriikliku raamistikuga nõutakse järgmist:

- a) igasugune loa andmine tuumaseadme ehitamiseks või tuumaseadme käitamiseks põhineb asjakohasel asukoha- ja seadmepehõhisel hindamisel, mis hõlmab tuumaohutuse tõendamist seoses siseriiklike tuumaohutuse nõuetega käesoleva direktiivi artiklis 8a sätestatud eesmärgi alusel;
- b) pädeva reguleeriva asutuse regulatiivse kontrolli all olev loa omaja hindab süstemaatiliselt ja regulaarselt vähemalt iga kümne aasta järel uuesti tuumaseadme ohutust vastavalt artikli 6 punktile c. Nimetatud ohutuse ümberhindamise eesmärk on tagada vastavus kehtivatele projekteerimistingimustele ning selle käigus tehakse kindlaks täiendav ohutuse parandamine, võttes arvesse vananemisega seotud probleeme, käitamiskogemust, viimaseid teadusuuringute tulemusi ja muudatusi rahvusvahelistes standardites, kasutades võrdlusalusena artiklis 8a sätestatud eesmärki.

*Artikkel 8d***Kohapealne hädaolukorras valmisolek ja tegutsemine**

1. Ilma et see piiraks direktiivi 2013/59/Euratom kohaldamist, tagavad liikmesriigid, et siseriiklikus raamistikus nõutakse kohapealse hädaolukorras valmisoleku ja reageerimise riikliku organisatsioonilise struktuuri olemasolu selge ülesannete jaotuse ja koordineerimisega loa omaja ning pädevate asutuste ja organisatsioonide vahel, võttes arvesse kõiki hädaolukorra etappe.

2. Liikmesriigid tagavad järjekindluse ja järjepidevuse siseriiklikus raamistikus nõutava kohapealse hädaolukorras valmisoleku ja sellele reageerimise korra ning direktiivi 2013/59/Euratom kohaselt nõutava muu hädaolukorras valmisoleku ja sellele reageerimise korra vahel."

9) Artikli 8d järele lisatakse järgmine peatükk:

„2a. PEATÜKK

Vastastikused hindamised ja aruandlus

Artikkel 8e

Vastastikused hindamised

1. Tuumaohutuse jätkuva parandamise eesmärgil hindavad liikmesriigid ise oma siseriiklikku raamistikku ja pädevaid reguleerivaid asutusi ning kutsuvad rahvusvahelised eksperdid hindama oma siseriiklikku raamistikku ja pädevaid reguleerivaid asutusi vähemalt kord kümne aasta jooksul. Selliste vastastikuste hindamiste tulemuste teatavaks saamisel teavitatakse neist liikmesriike ja komisjoni.

2. Liikmesriigid tagavad, et koordineeritult:

- a) korraldatakse riiklikku hindamist, mis põhineb nende territooriumil asuvate asjakohaste tuumaseadmete tuumaohutusega seotud konkreetsel teemal;
- b) palutakse kõigil teistel liikmesriikidel ja komisjonil vaatljana teha punktis a osutatud riikliku hindamise vastastikust hindamist;
- c) vastastikuse hindamise protsessi asjakohaste tulemuste alusel võetakse sobivaid järelmeetmeid;
- d) avaldatakse nimetatud protsessi ja selle põhitulemuste kohta asjakohased aruanded, kui tulemused saavad teatavaks.

3. Liikmesriigid tagavad meetmete võtmise selleks, et 2017. aastal saaks alata esimene temaatiline vastastikune hindamine ning et seejärel toimuksid temaatilised vastastikused hindamised vähemalt iga kuue aasta järel.

4. Avarii korral, mis põhjustab olukorra, mis nõuab erakorraliste meetmete võtmist väljaspool seadme asukohta või kaitsemeetmete võtmist üldsuse jaoks, tagab asjaomane liikmesriik rahvusvahelise vastastikuse hindamise viivitamatut taotlemise.”

10) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid esitavad komisjonile esimese aruande käesoleva direktiivi rakendamise kohta esmakordselt 22. juuliks 2014 ja seejärel 22. juuliks 2020.”;

b) lõige 3 jäetakse välja.

11) Artikli 10 lõike 1 järele lisatakse järgmine lõige:

„1a. Artiklite 6, 8a, 8b, 8c ja 8d ülevõtmise ja rakendamise kohustust ei kohaldata tuumaseadmeteta liikmesriigi suhtes, välja arvatud juhul, kui ta otsustab oma jurisdiktsiooni kuuluval territooriumil alustada loa olemasolu nõudvate tuumaseadmete alast tegevust.”

Artikkel 2

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi ülevõtmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 15. augustiks 2017. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastu võetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti ning kõnealuste õigusnormide hilisemad muudatused.

Artikkel 3

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 4

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 8. juuli 2014

Nõukogu nimel

eesistuja

P. C. PADOAN
